УДК 336.76:330.322

ПОРТФЕЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

А.С. Кравченко, кандидат економічних наук*

Визначено сутність портфельного інвестування, методи дослідження біржової кон'юнктури, наведено основні стратегії формування оптимального інвестиційного портфеля.

Портфельне інвестування, фондовий ринок України, моделі портфельного інвестування.

Фінансова глобалізація впливає на вільний рух капіталів фондового ринку, обсяги яких можуть перевищувати бюджети держав. Для сталого розвитку економіки країни необхідне залучення й ефективне використання інвестицій. Саме тому проблема розвитку портфельного інвестування на біржовому фондовому ринку України має істотне практичне значення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання теорії портфеля розглядали як зарубіжні, так вітчизняні вчені: Г. Марковіц і Д. Тобін, У. Шарп, Ю. Касимов, А. Шведов та інші. Особливості функціонування фондових ринків та управління портфелем цінних паперів висвітлено у працях Б. Губського, Б. Луців, А. Пересади, П. Роуза та інших. Незважаючи на велику кількість науковців, що займалися вивченням теоретичних основ інвестування на біржовому фондовому ринку, на практиці це питання залишається недостатньо розкритим і потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження – виявлення основних проблем портфельного інвестування на біржовому фондовому ринку України та запропонування шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Сутність портфельного інвестування на фондовому ринку полягає в інвестуванні грошових коштів у цінні папери, що формують портфель цінних паперів. Такий портфель зумовлює пасивне володіння цінними паперами (акціями, облігаціями тощо) без активної участі в управлінні підприємством-емітентом. Управління інвестиційним портфелем полягає в підтриманні та поліпшенні параметрів портфеля, аналізу та прогнозу ситуації на фондовому ринку й розробки відповідних заходів для досягнення зниження рівня ризику та підвищення рівня дохідності портфеля. Через нестабільність як політичної, так і економічної ситуації в Україні, достатньо високими є непередбачувані ризики, пов'язані з перерозподілом власності. Це, у свою чергу, викликає підвищення ризиків у стратегічних галузях. Отже, інвестиції в окремі цінні папери (визначені за галузевою ознакою) будуть мати значний рівень ризику й невизначеності. У такій ситуації

© А.С. Кравченко, 2014

особливо актуальним стає питання управління та оптимізації інвестиційного портфеля.

Розглядаючи проблеми портфельного інвестування, слід зазначити, що методи формування й управління портфелем цінних паперів, розроблені та впроваджені вченими Європи та США, не дадуть очікуваних результатів у разі застосування їх в умовах українського фондового ринку. Причиною цього є значна інформатизація та висока ділова активність, передбачена в зарубіжних методиках щодо аналізу фондового ринку. Стосовно України, розвиток інформаційного забезпечення організаторів українського фондового ринку, а також активність торгів, знаходяться набагато нижче, порівняно з Європою та США, що значно ускладнює застосування інструментів технічного аналізу.

Потрібно зазначити, що український фондовий ринок через його низьку капіталізацію, невідповідність міжнародним стандартам, нерозвиненість інфраструктурних елементів, слабку правову базу щодо захисту інтересів інвесторів має надзвичайно низький рівень інтеграції у світовий та європейський ринки капіталів. Безперечно, український фондовий ринок стрімко розвивається, про що свідчить наступне: за період з 2005 до 2012 року спостерігалася тенденція збільшення загального обсягу операцій з цінними паперами, що свідчить про розвиток економіки та фондового ринку в цілому.

За досліджуваний період питома вага операцій з цінними паперами, розміщеними на фондовому ринку України, показала (табл. 1) найбільшу частку акцій, державних облігацій і векселів та найменшу частку облігацій місцевих позик і деривативів у портфелі цінних паперів. Така тенденція зумовлена надійністю та актуальністю визначених фінансових інструментів для сучасного стану економіки країни.

1. Питома вага операцій з цінними паперами, розміщеними на фондовому ринку України за період з 2005 до 2012 року (%)*

Вид цінних паперів	Роки							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Акції	44,5	45,8	37,50	39,9	44,12	36,75	30,11	23,4
Державні облігації	6,7	8,3	7,9	7,08	9,3	23,03	39,84	48,0
Облігації підприємств	8,1	12,7	17,85	23,2	7,6	4,52	4,83	5,0
Облігації місцевих позик	0,6	0,6	0,6	0,2	0,05	0,03	0,08	0,3
Інвестиційні сертифікати	1,4	2,9	5,35	5,0	7,14	6,93	4,83	5,4
Векселі	33,0	28,7	28,2	21,7	25,17	20,56	16,68	16,3
Деривативи	0,5	0,05	0,02	0,03	0,01	0,01	0,02	1,0
Інші	5,2	0,9	2,5	2,8	6,61	8,17	3,61	0,6
Усього	100	100	100	100	100	100	100	100

*Джерело: розраховано за даними [1].

У зазначений період структура та загальний обсяг операцій з цінними паперами, розміщеними на біржовому фондовому ринку України, показали тенденцію до збільшення трансформації грошових коштів в цінні папери (табл. 2).

Проте облігації підприємств мали найбільший обсяг у 2012 р. і найменший у 2010 р., що свідчило про зниження довіри до емітентів такого виду цінних паперів. Одним із факторів, який спричинив таку ситуацію, став вплив та наслідки світової фінансової кризи (табл. 2).

2. Загальний обсяг операцій з цінними паперами на біржовому фондовому ринку України (млрд. грн.)*

Вид цінних паперів	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Акції	4,48	6,95	13,61	11,82	13,54	52,71	79,22	21,54
Державні облігації	3,88	8,51	2,77	8,55	8,18	60,86	99,12	178,78
Облігації підприємств	6,54	12,13	17,36	16,61	7,07	6,71	21,42	26,35
Облігації місцевих позик	0,67	0,99	0,79	0,46	0,03	0,14	0,46	6,39
Інвестиційні сертифікати	0,18	0,33	0,43	0,20	7,14	7,14	11,4	5,84
Деривативи	0,68	0,09	0,05	0,12	0,05	3,73	23,82	24,78
Інші	0	0,05	0,13	0	0	0	0	0
Усього	16,43	29,05	35,15	37,76	36,01	131,29	235,44	263,68

*Джерело: розраховано за даними [1].

Інститути спільного інвестування та приватні інвестори повинні формувати власну інвестиційну політику на базі: аналізу сучасного, ретроспективного та перспективного стану фондового ринку України; аналізу політично-економічної ситуації в країні та світі, стратегічних програм розвитку; визначеної позиції на фондовому ринку: «агресивний портфель» – спрямований максимальний приріст капіталу при значних ризиках; «консервативний портфель» – спрямований на збереження капіталу, вкладання грошових коштів в найбільш стабільні, ліквідні цінні папери, в якому поєднується низький рівень ризику за низького рівня дохідності; «змішаний портфель» – портфель середнього приросту капіталу й помірного ризику; «збалансований портфель» передбачає збалансованість рівня доходів і ризику.

Об’єктами портфельного інвестування є високонадійні інструменти фондового ринку, які мають співвідношення – доходу, що стабільно виплачується, і зростання курсової вартості.

Ліквідність, як основна якість портфеля цінних паперів, передбачає можливість швидкої трансформації портфеля в готівку без втрат його вартості.

На фондовому ринку уникнути ризику неможливо, але можна його зменшити шляхом страхування та диверсифікації ризиків. Проте зайва значна диверсифікація може призвести до негативних явищ: втрати можливості якісного управління портфелем цінних паперів; купівлі ненадійних, недохідних, неліквідних цінних паперів.

Нині в розвинених країнах інвестиційні інститути та приватні інвестори застосовують такі моделі портфельного інвестування: модель Марковіца; модель Шарпа; MW-метод та інші. Дані моделі неприйнятні для українського фондового ринку через орієнтованість на ринки з високим рівнем ділової активності, адаптованості до сучасних реалій, інформатизації, чого бракує на фондовому ринку України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для ефективного управління портфелем цінних паперів слід: починати з оцінки динаміки цін скупки та продажу наявних у портфелі активів і рівня їхніх коливань; визначати актуальну інвестиційну стратегію, здійснювати моніторинг, аналіз, прогнозування політично-економічної ситуації в Україні та світі й особливо на фондовому ринку; застосовувати заходи щодо зменшення ризиків і підвищення доходів інвестиційного портфеля з урахуванням особливостей фондового ринку України.

Список літератури

1. Загальний огляд фондового ринку України за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

Определена сущность портфельного инвестирования, методы исследования биржевой конъюнктуры, показаны основные стратегии формирования оптимального инвестиционного портфеля.

Портфельное инвестирование, биржевой фондовый рынок Украины, модели портфельного инвестирования.

Essence of the portfolio investing, methods of research of the exchange state of affairs, basic strategies of optimum investment portfolio construction .

Portfolio investing, stock market of Ukraine, models of the portfolio investing.

УДК 658.339.137.2

СУТНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ "МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРІ УКРАЇНА"

О. Я. Кравчук, кандидат економічних наук
Івано-Франківський університет права
ім. Короля Данила Галицького

Детально проаналізовано механізм систематизації конкурентних переваг при побудові матриці конкурентної карти ринку. Розглянуто сучасний стан конкуренції підприємства ТОВ «Метро Кеш енд Кері». Проаналізовано комплекс факторів, умов функціонування та специфіку діяльності оптових підприємств.

Конкурентна перевага, позиціонування, конкурентна ситуація, внутрішня конкурентна перевага, зовнішня конкурентна перевага, конкурентоспроможність, пріоритетний конкурент.

© О. Я. Кравчук, 2014